

แผนการจัดการเรียนรู้

รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

หน่วยการเรียนรู้ ลำดับเรขาคณิต

เรื่อง พจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต

เวลา 1 ชั่วโมง

สาระที่ 1 จำนวนและพีชคณิต

มาตรฐาน ค 1.2 เข้าใจและวิเคราะห์แบบรูป ความสัมพันธ์ ฟังก์ชันลำดับและอนุกรม และนำไปใช้

ตัวชี้วัด ค 1.2 ม.5/2 เข้าใจและนำความรู้เกี่ยวกับลำดับและอนุกรมไปใช้

สาระสำคัญ

ลำดับ (sequence) คือ ฟังก์ชันที่มีโดเมนเป็นเซต $\{1, 2, 3, \dots, n\}$ หรือมีโดเมนเป็นเซตของจำนวนเต็มบวก

ลำดับเรขาคณิต (geometric sequence) คือ ลำดับซึ่งมีอัตราส่วนร่วมของพจน์ที่ $n + 1$ ต่อพจน์ที่ n เป็นค่าคงตัวที่เท่ากัน สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n และเรียกค่าคงตัวที่เป็นอัตราส่วนนี้ว่า อัตราส่วนร่วม (common ratio)

ลำดับ $a_1, a_2, a_3, \dots, a_n, \dots$ จะเป็นลำดับเรขาคณิต ก็ต่อเมื่อ มีค่าคงตัว r ที่ $\frac{a_{n+1}}{a_n} = r$ สำหรับทุกจำนวนเต็มบวก n

พจน์ที่ n ของลำดับเรขาคณิต คือ $a_n = a_1 r^{n-1}$ เมื่อ a_1 เป็นพจน์แรก และ r เป็นอัตราส่วนร่วมของลำดับเรขาคณิต

จุดประสงค์การเรียนรู้

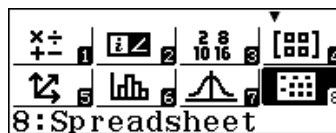
นักเรียนสามารถหาพจน์ที่ n ของลำดับเรขาคณิตได้

กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ครูทบทวนบทนิยามของลำดับและสนทนาเกี่ยวกับลำดับที่มีอัตราส่วนของพจน์ที่ $n + 1$ ต่อพจน์ที่ n เป็นค่าคงตัวที่เท่ากัน ว่าคือลำดับเรขาคณิต จากนั้นครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักเรียนสามารถหาพจน์ที่ n ของลำดับเรขาคณิตได้
2. ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่ม 3 – 5 คน เพื่อทำใบกิจกรรมที่ 2 โดยให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มใช้เครื่องคำนวณวิทยาศาสตร์ CASIO รุ่น fx-991EX Classwiz ในการสำรวจคำตอบและให้นักเรียนในกลุ่มร่วมกันอภิปรายถึงข้อค้นพบในแต่ละข้อในใบกิจกรรมที่เกิดขึ้นเพื่อตอบคำถามท้ายข้อในแต่ละข้อ (ขั้นการสำรวจและหาความสัมพันธ์)
3. ครูให้นักเรียนนำเสนอผลจากการอภิปราย จากใบกิจกรรมที่ 2

4. จากใบกิจกรรมข้อที่ 1 ครรูกตัวอย่างการแก้ปัญหา ซึ่งมีแนวการหาคำตอบดังนี้

1) ใช้ MENU 8 : Spreadsheet

	A	B	C	D
1				
2				
3				
4				

2) ใน Column A จะป้อนค่า n ตั้งแต่ 1 – 10 ทำดังนี้

- ใน cell A1 ป้อน 1 กด **1** **=**

	A	B	C	D
1	1			
2				
3				
4				

- ใน cell A2 กด **OPTN** **1**

1:Fill Formula
2:Fill Value
3>Edit Cell
4:Free Space

Fill Value
Value :
Range :A2:A2

- ป้อนสูตร กด **ALPHA** **(-)** **1** **+** **1** **=**

Fill Value
Value :A1+1
Range :A2:A2

- กำหนด Range A2:A10 กด

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶ **DEL** **1** **0**

Fill Formula
Form =A1+1
Range :A2:A2

Fill Value
Value :A1+1
Range :A2:A10

- กด **=** **=** หน้า Column A
จะแสดงค่า A1 – A10

	A	B	C	D
1	1			
2	2			
3	3			
4	4			

=A1+1

3) ใน Column B จะป้อนค่า ลำดับเรขาคณิต $a_1 = 4$ และ $r = 3$ ดังนี้

- เลื่อนแถบไปยัง Cell B1 **▶** **▲**

	A	B	C	D
1	1			
2	2			
3	3			
4	4			

- ใน Cell B1 ป้อนค่า $a_1 = 4$ กด **4** **=**

	A	B	C	D
1	1	4		
2	2			
3	3			
4	4			

- ใน cell B2 กด **OPTN** **1**

1:Fill Formula
2:Fill Value
3>Edit Cell
4:Free Space

Fill Formula
Form =
Range :B2:B2

- ป้อนสูตร กด **ALPHA** **□** **1** **×** **3** **=**

Fill Formula
Form =B1×3
Range :B2:B2

- กำหนด Range B2:B10 กด

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶ **DEL** **1** **0**

Fill Formula
Form =B1×3
Range :B2:B10

- กด **=** **=** หน้า Column B
จะแสดงค่า B1 – B10

	A	B	C	D
1	1	4		
2	2	12		
3	3	36		
4	4	108		

=B1×3

4) ให้นักเรียนสำรวจค่าใน Column B ว่าเป็นลำดับเรขาคณิตที่ $a_1 = 4$ และ $r = 3$

5) ใน Column C จะป้อนค่า $a_n \div a_1$ ดังนี้

- เลื่อนแถบไปยัง Cell C1 **▶** **▲**

	A	B	C	D
1	1	4		
2	2	12		
3	3	36		
4	4	108		

- ใน Cell C1 กด **OPTN** **1**

1:Fill Formula
2:Fill Value
3>Edit Cell
4:Free Space

Fill Formula
Form =
Range :C1:C1

- ป้อนสูตรกด **ALPHA** **□** **1** **÷** **OPTN** **1**
ALPHA **□** **OPTN** **1** **1** **=**

Fill Formula
Form =B1÷\$B\$1
Range :C1:C1

- กำหนด Range C1:C10 กด

▶▶▶▶▶▶▶▶▶▶ **0**

Fill Formula
Form =B1÷\$B\$1
Range :C1:C10

- กด **=** **=** หน้า Column C
จะแสดงค่า C1 – C10

	A	B	C	D
1	1	4	1	
2	2	12	3	
3	3	36	9	
4	4	108	27	

=B1÷\$B\$1

6) ใน Column D จะป้อนค่า r^{n-1} ดังนี้

- เลื่อนแถบไปยัง Cell D1

	A	B	C	D
1	1	4	1	
2	2	12	3	
3	3	36	9	
4	4	108	27	

- ใน Cell D1 กด **OPTN** **1**

1:Fill Formula
2:Fill Value
3>Edit Cell
4:Free Space

Fill Formula
Form =
Range :D1:D1

- ป้อนสูตรกด

3 **x^y** **ALPHA** **(-)** **1** **=** **1** **)** **=**

Fill Formula
Form =3^(A1-1)
Range :D1:D1

- กำหนด Range D1:D10 กด

      0

Fill Formula
Form =3^(A1-1)
Range :D1:D10

- กด **=** **=** หน้า Column D
จะแสดงค่า D1 – D10

	A	B	C	D
1	1	4	1	1
2	2	12	3	3
3	3	36	9	9
4	4	108	27	27

7) ให้นักเรียนสำรวจค่าที่ได้และบันทึกลงในใบกิจกรรม และจะพบว่าค่าใน Column C จะเท่ากับค่าใน Column D จะได้ว่า $a_n \div a_1 = r^{n-1}$

- กิจกรรมข้อที่ 2) – 3) ครูให้นักเรียนร่วมมือแก้ปัญหาเป็นกลุ่มโดยมีขั้นตอนการปฏิบัติเช่นเดียวกับกิจกรรมข้อ 1)
- เมื่อทำกิจกรรมเสร็จทั้ง 3 ข้อ จะสร้างข้อคาดการณ์ได้ว่า

$$a_n \div a_1 = r^{n-1} \quad \text{ดังนั้น} \quad a_n = a_1 r^{n-1} \quad (\text{ขั้นสรุปความสัมพันธ์})$$

- ครูให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะที่ 2

สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้

1. เครื่องคำนวณวิทยาศาสตร์ CASIO รุ่น fx-991EX Classwiz
2. ใบกิจกรรมที่ 2 เรื่องการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต
3. แบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่องการหาพจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต

การวัดผลและประเมินผล

1. ประเมินจากการทำใบกิจกรรมที่ 2
2. ประเมินจากการทำแบบฝึกทักษะที่ 2
3. ประเมินจากการตอบคำถามของนักเรียน

ใบกิจกรรมที่ 2

เรื่อง พจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต

คำชี้แจง ให้นักเรียนใช้เครื่องคำนวณวิทยาศาสตร์ CASIO รุ่น fx-991EX Classwiz ทำกิจกรรมต่อไปนี้

1) กำหนดลำดับเรขาคณิต $a_1 = 4$ และ $r = 3$ จงหา

$a_2 =$	$a_2 \div a_1 =$	$r^1 =$ .....
$a_3 =$	$a_3 \div a_1 =$	$r^2 =$ .....
$a_4 =$	$a_4 \div a_1 =$	$r^3 =$ .....
$a_5 =$	$a_5 \div a_1 =$	$r^4 =$ .....
$a_6 =$	$a_6 \div a_1 =$	$r^5 =$ .....
$a_7 =$	$a_7 \div a_1 =$	$r^6 =$ .....
$a_8 =$	$a_8 \div a_1 =$	$r^7 =$ .....
$a_9 =$	$a_9 \div a_1 =$	$r^8 =$ .....
$a_{10} =$	$a_{10} \div a_1 =$	$r^9 =$ .....

2) กำหนดลำดับเรขาคณิต $a_1 = 625$ และ $r = \frac{1}{5}$ จงหา

$a_2 =$	$a_2 \div a_1 =$	$r^1 =$ .....
$a_3 =$	$a_3 \div a_1 =$	$r^2 =$ .....
$a_4 =$	$a_4 \div a_1 =$	$r^3 =$ .....
$a_5 =$	$a_5 \div a_1 =$	$r^4 =$ .....
$a_6 =$	$a_6 \div a_1 =$	$r^5 =$ .....
$a_7 =$	$a_7 \div a_1 =$	$r^6 =$ .....
$a_8 =$	$a_8 \div a_1 =$	$r^7 =$ .....
$a_9 =$	$a_9 \div a_1 =$	$r^8 =$ .....
$a_{10} =$	$a_{10} \div a_1 =$	$r^9 =$ .....

3) กำหนดลำดับเรขาคณิต $a_1 = \frac{5}{16}$ และ $r = -2$ จงหา

$$a_2 = \dots \quad a_2 \div a_1 = \dots \quad r^1 = \dots$$

$$a_3 = \dots \quad a_3 \div a_1 = \dots \quad r^2 = \dots$$

$$a_4 = \dots \quad a_4 \div a_1 = \dots \quad r^3 = \dots$$

$$a_5 = \dots \quad a_5 \div a_1 = \dots \quad r^4 = \dots$$

$$a_6 = \dots \quad a_6 \div a_1 = \dots \quad r^5 = \dots$$

$$a_7 = \dots \quad a_7 \div a_1 = \dots \quad r^6 = \dots$$

$$a_8 = \dots \quad a_8 \div a_1 = \dots \quad r^7 = \dots$$

$$a_9 = \dots \quad a_9 \div a_1 = \dots \quad r^8 = \dots$$

$$a_{10} = \dots \quad a_{10} \div a_1 = \dots \quad r^9 = \dots$$

จากข้อ 1) – 3) สร้างข้อคาดการณ์ได้ว่า

ลำดับเรขาคณิตที่มีพจน์แรกคือ a_1 และอัตราส่วนร่วมคือ r

$$a_n \div a_1 = \dots$$

จึงได้ $a_n = \dots$

แบบฝึกทักษะที่ 2

เรื่อง พจน์ทั่วไปของลำดับเรขาคณิต

- 1) กำหนดลำดับเรขาคณิต $a_1 = 16$ และ $r = 2$ จงหาพจน์ที่ 6

.....

.....

.....

.....

- 2) กำหนดลำดับเรขาคณิต $a_1 = \frac{2}{81}$ และ $r = 3$ จงหาพจน์ที่ 10

.....

.....

.....

.....

- 3) ให้ลำดับเรขาคณิตมี $a_1 = 12$ และ $r = \frac{1}{2}$ จงหาพจน์ที่ n

.....

.....

.....

.....

- 4) ให้ลำดับเรขาคณิตมี $a_2 = 24$ และ $a_5 = 3$ จงหา a_1 และ r

.....

.....

.....

.....